10.2.2020

Suomen eduskunnalle

Lausunto kansalaisaloitteeseen tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämisestä

Tyttöjen sukuelinten silpomisesta keskusteltaessa on tärkeää ensinnäkin huomioida useita keskeisiä seikkoja:

- Tyttöjen sukuelinten silpomisen vastustamiselle on islamissa vankat perusteet. Yksi islamilaisen oikeusperinteen keskeisistä periaatteista on, että lakien tulisi suojella ihmiselämää, uskontoa, älyä, jälkeläisiä ja omaisuutta.[1] Toisen islamilaisen oikeusperiaatteen mukaan kukaan ei saa vahingoittaa muita tai itseään. Koraanissa ja profeetallisessa perimätiedossa korostetaan lasten hyvinvoinnin turvaamisen tärkeyttä. [2] Yhteiskuntatieteissä ja terveydenhuollossa on runsaasti näyttöön perustuvaa tietoa, joka osoittaa, että tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen aiheuttaa kohteilleen vakavaa, moniasteista ja pysyvää haittaa. Tapa on siten kategorisesti vastoin islamin ihanteita ja periaatteita normatiivisten opetusten lähteenä. Jotkut tavan puolustajat perustelevat sitä uskonnollisin syin, islamin profeetta Muhammedin sanomiksi väitettyjä lausahduksia siteeraten. Tällaiset perusteet ovat kuitenkin erittäin hataria ja kyseenalaisia. Tosiasiassa tunnetut islamilaiset uskonnolliset instituutiot, kuten Egyptin Al-Azhar, sekä maineikkaat islamilaiset uskonoppineet ovat asettaneet virallisia fatwoja (juridisia lausuntoja) ja esittäneet vakuuttavia uskonnollisia argumentteja tapaa vastaan.[3]

- Tapa on peräisin islamia edeltävältä ajalta, ja sitä esiintyy lukuisissa uskonnollisilta taustoiltaan vaihtelevissa ei-islamilaisissa yhteisöissä Afrikassa ja Lähi-idässä sekä joissakin Kaakkois-Aasian maissa.

- Tavan jatkamista joissakin perheissä ei voida selittää tyhjentävästi sillä, että naisen seksuaalisuudesta ollaan huolissaan ja sitä halutaan kontrolloida. Joissakin tapauksissa se on myös osa kulttuurisidonnaisia prosesseja, joiden kautta yksilöt (jotka ovat eriarvoisissa voimasuhteissa niin yksityisesti

---

1 Tämä periaate tunnetaan nimellä maqasid al Sharia (sharia-lain tavoitteet).

2 Koraani 6: 151; 2: 234; 81: 8–9. Profeetta Muhammedin on kerrottu sanoneen, että tyttäristään ja heidän kasvatuksestaan hyvin huolehtinut vanhempi saa palkinnoksi pääsyn paratiisiin.

3 Egyptiläinen uskonnollinen Al-Azhar-instituutti ja sen entinen suursheikki, edesmennyt Mohammad Sayed Tantawi, asetti virallisen fatwan tapaa vastaan vuonna 1996. Jos vuonna 1920 egyptiläinen uskonoppinut Rashid Reda väitti, ettei tavalle ole perusteita islamissa. Muut merkittävät uskonoppineet, kuten Youssef Al-Qardawi, esittivät yksityiskohtaisia uskonnollisia argumentteja tapaa vastaan. Egyptiläinen islamilaistutkija Mohamed Selim al-Awa julkaisi myös kirjasen, jossa kyseenalaistettiin niiden asema, jotka väittivät tavan olevan islamissa sallittu. Katso Mohamed Selim al-Awa. *FGM in the Context of Islam*, julkaisija Egyptin kansallinen lapsuus- ja äitiysneuvosto

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI
HUMANISTINEN TIEDEKUNTA
HUMANISTISKA FAKULTETEN
FACULTY OF ARTS

Humanistinen tiedekunta, PL 24, 00014 Helsingin yliopisto
Puhelin 02941 911, www.helsinki.fi/fi/humanistinen-tiedekunta
Humanistiska fakulteten, PB 24, FI-00014 Helsingfors universitet
Telefon +358 2941 911, www.helsinki.fi/sv/humanistiska-fakulteten
Faculty of Arts, P.O. Box 24, FI-00014 University of Helsinki
Telephone +358 2941 911, www.helsinki.fi/en/faculty-of-arts

kuin julkisestikin) vahvistavat kuulumisensa yhteisöön;
esimerkiksi vanhemmat naiset, joilla ei ole juuri valtaa isommassa patriarkaattisessa yhteisössä, pelastavat kasvonsa ja hankkivat arvostusta pitämällä kiinni tavasta, josta he ovat itse kärsineet suunnattomasti; köyhät naiset hankkivat elantonsa ryhtymällä suorittamaan toimenpidettä muille naisille jne.

- Viimeisten 35 vuoden aikana tapaa on yritetty hävittää niin maailmanlaajuisin kuin monin paikallisin hankkein muun muassa kriminalisoinnilla sekä ennaltaehkäisevillä ja tietämystä lisäävillä toimilla. Tutkimukset osoittavat, että pitkäaikaiset ja yhteisöpohjaiset ruohonjuuritasolta lähtevät hankkeet onnistuvat paremmin. Tämä on dokumentoitu muun muassa Egyptissä, jossa tyttöjen sukuelinten silpominen on varsin yleistä erityisesti maaseudulla. Tapa on kuitenkin kriminalisoitu, ja erilaisia pitkän aikavälin hankkeita sen lopettamiseksi on toteutettu 1990-luvulta lähtien. [4]

- Moniuskontoisemmaksi ja -etnisemmäksi muuttuvassa Suomessa kansallinen lainsäädäntö velvoittaa turvaamaan kansalaisten ja asukkaiden oikeudet tulla suojelluksi kaikenlaiselta vahingoittamiselta. Siten tyttöjen sukuelinten silpominen on Suomen rikoslain mukaan laitonta.

- Suomi on lisäksi ratifioinut kansainvälisiä yleissopimuksia, jotka velvoittavat jäsenmaat turvaamaan kansalaistensa ja asukkaidensa perusihmisoikeudet, kuten oikeuden tulla suojelluksi vahingoittamiselta ja silpomiselta. Tällaisia yleissopimuksia ovat muun muassa ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (CEDAW), lapsen oikeuksien yleissopimus ja Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus). Niinpä koska Suomi on sitoutunut noudattamaan näitä yleissopimuksia, tyttöjen sukuelinten silpominen on Suomessa laitonta.

- Suomen kansalaisyhteiskunta, kuten *Ihmisoikeusliitto* ja *Fenix,* ovat kiitettävästi pyrkineet lisäämään tapaan liittyvää tietämystä ja puhuneet sitä vastaan. Suomessa on myös tehty erittäin hyvää tutkimusta maan muslimien, erityisesti somalitaustaisten muslimien, asenteista tyttöjen sukuelinten silpomista kohtaan, silvottujen suomalaisten musliminaisten tarpeista terveydenhuollossa jne. Tulokset haastavat stereotyyppiset käsitykset tyttöjen sukuelinten silpomiseen liittyvästä ongelmasta. Haastatellut miehet eivät esimerkiksi kannattaneet tyttöjen sukuelinten silpomista.

- Viimeisen vuosikymmenen aikana tehdyt tutkimukset osoittavat myös, että Suomen muslimiyhteisöihin (erityisesti maahanmuuttajataustaisiin, kuten somaleihin) kohdistuu monia toisiinsa kytkeytyviä ongelmia, kuten rasismia, islamofobiaa, kantaväestöön verrattuna suurempaa työttömyyttä ja taloudellisia vaikeuksia.

- Jotkut väittävät, että kriminalisoimalla tyttöjen sukuelinten silpomisen Suomi liittyisi muiden Pohjoismaiden joukkoon, joissa tämä on jo tehty, joissakin (Ruotsissa) jo vuonna 1982.

---

[4] Katso esim. Charlotte Feldman-Jacobs. A State of the Art Synthesis on Female Genital Mutilation Cutting: What Do We Know Now? 2016

Esimerkiksi Ruotsissa tehdyt tutkimukset kuitenkin osoittavat, että lainsäädäntö on edistänyt muslimiperheisiin kohdistuvaa leimaavaa, kyräilevää ja rasistista ilmapiiriä, ja sitä on sovellettu epäoikeudenmukaisesti ja haitallisesti muslimiäitien ja -isien välisissä katkerissa kiistoissa.[5] Tosiasiassa kriminalisointi heikensi Ruotsin musliminaisten pääsyä laadukkaiden terveydenhuoltopalvelujen piiriin, kun terveydenhuoltopalveluissa keskityttiin enemmän tyttöjen sukuelinten silpomisen tunnistamiseen ja ilmoittamiseen viranomaisille. On siis syytä kysyä seuraavaa: jos Suomessa säädettäisiin tyttöjen sukuelinten silpomisen kriminalisointia koskeva erillislaki, voisimmeko joutua kohtaamaan vastaavanlaisia ongelmia? On todennäköistä, että joidenkin yksilöiden ylläpitämän tavan kieltäminen yhteisöissä, joihin kohdistuu rasismia ja islamofobiaa, leimaisi tällaiset yhteisöt entistä vahvemmin.

- Voidaan toki väittää, että yksi tyttöjen sukuelinten silpomisen kriminalisoinnin tärkeistä tavoitteista on antaa selkeä viesti siitä, että tapa loukkaa henkilökohtaista turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ihmisarvoa. Tällainen viesti olisi kuitenkin vielä tehokkaampi, jos se olisi osa monitahoista suunnitelmaa rasismin ja islamofobian torjumiseksi samalla, kun se lisäisi tietämystä tyttöjen sukuelinten silpomisesta ja pyrkisi muuttamaan asenteita ja näkemyksiä kyseisissä yhteisöissä.

Johtopäätöksenä suosittelen, että tyttöjen sukuelinten silpomiseen liittyvät vaikuttamispyrkimykset ja keskustelut kytkettäisiin muslimienemmistön konteksteissa (esimerkiksi Egyptissä, Sudanissa ja Somaliassa) sekä yleisemmin Afrikassa ilmenevään kehitykseen, jotta tyttöjen sukuelinten silpomisongelmaa Suomessa **EI** nähtäisi pelkästään muslimi-/afrikkalaisvähemmistön ongelmana vaan pikemminkin osana monikansallista ongelmaa, joka edellyttää paikallisten ja globaalien toimijoiden panosta. Tämä voitaisiin toteuttaa perustamalla foorumeita, joissa voidaan käydä hedelmällisiä keskusteluja, vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia ja tutkia yhteistyömahdollisuuksia sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tähtäävät vastaavanlaisiin tavoitteisiin muslimienemmistön konteksteissa. Suosittelen lisäksi, että Suomen kansalaisyhteiskunta ja tutkijat sekä poliittiset päättäjät kokoontuvat pyöreän pöydän keskusteluihin, joissa käsitellään laaja-alaisesti ongelmaa sekä esitetyn kiellon hyötyjä ja haittoja.

Terveisin

Mulki Al-Sharmani
Helsingin yliopiston islamin ja Lähi-idän tutkimuksen
apulaisprofessori

[5] Katso esim. Sara Johnsdotterin useat julkaisut.